

451581

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL IX

No. 30

22

IULIE

1928

În acest număr: *Bacalaureatul de Octavian Pric; Mijloace pentru asanarea Bisericii de I. Agârbiceanu; Școala gazetarilor de Alexandru Hodoș; Chestiunea intelectualilor de P. Nemoianu; Problema generațiilor de D. I. Moldovanu; Angela de Septimiu Popa; Cronica politică: Rămâne, dar cum?, — Două vinovății de D. I. Cucu; Gazeta rimată: Situația politică de Matache Dialog; Insemnări: Arma prostului, D. Vintilă Brătianu și puterea, Amănunte inutile, Virtuțile idolului, Gazete minoritare, Reforma învățământului, etc.*

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STR. N. IORGA No. 2

UN EXEMPLAR 10 lei

Țara Noastră

Bacalaureatul

La finele fiecărui an școlar avem de înregistrat un fel de stupeoare generală la citirea rezultatului examenelor de bacalaureat. Țipă elevii, își frâng mâinile părinții, se indignează opinia publică, — română și minoritară; — neputându-și da seama de ce trebuie să se repete în fiecare an acest uriaș scandal, de care nu este chip și mod să scăpăm.

Profesorii și elevii se acuză reciproc, și ceea ce e mai trist, ambele tabere au dreptate.

Ascultăm mirați ceea ce ne spun profesorii cu un trecut școlar remarcabil, cum relevă lipsa de cunoștințe suficiente a elevilor cari se prezintă la bacalaureat.

— Atât sunt de nepregătiți elevii, ne spune un profesor bătrân, cum eu în cariera mea profesorală antebelică n'am întâlnit nici odată. Dacă noi, profesorii examinatori, am da drumul acestor elemente să treacă la bacalaureat, ar trebui să protesteze opinia publică a țării.

Pe de altă parte, un elev își povestește calvarul:

— A trece sau a nu trece la bacalaureat este o chestiune de noroc pur. Mai întâi, nimeni nu poate fi atât de amănunțit pregătit, ca să știe răspunde la toate întrebările. Mai înțeleg româna, istoria, latina, franceza, dar științele naturale și fizico-chimice, cu vastele și inepuizabilele ramificații, cari se desighează ca studii de bacalaureat deabia cu o lună înainte de termenul examenului, — sunt pur și simplu o imposibilitate.

Mai gândiți-vă la liceul de astăzi cu structura lui incoerentă și schimbăcioasă, la manualele școlare, la programa analitică neprecisă, la profesorii suplینitori (studenți începători), la inexistența fișularilor la cele mai importante catetre ca: științe naturale, chimie, matematici, fizică...

Gândiți-vă la elevii, cărora li se cere, la bacalaureat, să știe chimia deși nu li s'a predat niciodată, pentru că profesorii de acest studiu sunt foarte puțini în țară. Să se mai adauge la aceste: comisiunile examinatoare constatatoare din oameni necunoscuți, având aspectul unor trimiși oficiali ca să împrăstie groază și neîndurare, și aveți complect tabloul situației...

Ascultăm povestirile ambelor tabere și ne întrebăm, pe urmă, nedumeriți:

— Atunci unde este greșala și cine poartă vina la toate?

Căci nu se va găsi nimeni care să afirme, că ne face cinste bacalaureatul din fiecare an, când citim că bunăoară din 160 de examinați au reușit 22. (Înainte de război, dacă se constata la vre-un studiu, că au căzut 30% din cei examinați, era caz de cercetare disciplinară împotriva profesorului.)

Nici aceea nu mi vine să cred, că n'o să se găsească niciodată Corpuri Legiuitoare, — la plinirea timpurilor — cari n'o să pună la o parte, pentru un moment, disciplina și rezonul de partid și să zică: — Până când o să dăm miliardele grele ministerului de Instrucție, ca în schimb să ni se ofere un asemenea echivalent?

O să vină timpul, când o să vorbească din noi demnitatea de români, de părinți și patrioți, și când ne vom da seama că școala ne este cu mult mai scumpă, decât să privim impasibili la rezultatele pe cari le dă după 8 ani de muncă școlară!

Bacalaureatele anuale ne dovedesc neîndoios, că școala românească suferă ca organizație.

Toată legislația școlară de după război este o dibuire de fațadă, la bazele căreia nu se găsesc orientări precise, cari să poată garanta rezultate statornice și serioase. Și atunci au toată dreptatea profesorii când spun, că sunt insuficiente cunoștințele elevilor, și au dreptate elevii când se plâng contra bacalaureatului...

La insuficiența generală școlară de ordin intern se mai adaugă și multe alte neajunsuri isvorâte din graba explicabilă de a face ceva pe terenul școlar, atât de complicat cu situațiile necunoscute, ce au venit din provinciile alipite.

S'au înființat licee cu duimul, fără să avem profesorii necesari pentru ele.

Inspecția și controlul școlar nu este cel organic, cu personal responsabil și statornic.

Răsfoiți manualele și o să vedeți, ce puține sunt cărțile cari țin seama de programa analitică, de principiile pedagogiei, și de gradul de pricepere al elevilor.

Numărați studiile dintr'o clasă și veți vedea, că sunt nenumărate. Foarte multe figurează în programa analitică și la examene, fără să poată fi motivată existența lor ca studii liceale.

Cine poartă, deci, vina, dacă elevii se prezintă după 8 ani de școală la bacalaureat cu o atât de răsunătoare lipsă de cunoștințe? Oare nu vom găsi răspunsul la toate acestea, în lipsa de sistem, de

organizație și de control școlar, pe care cei chemați nu l-au putut înlătura încă?

La aceste scăderi de fond, multe greșeli de procedură și de metodă ilustrează mai bine ceea ce s'a făcut greșit până astăzi.

Se trimit la bacalaureat comisiuni examinatoare cu profesori din toate părțile țării, dar cu *excluderea celor localnici*.

Aș vrea să știu cu ce se motivează această *barbarie pedagogică*?

Unde se mai găsește în vre-o țară o concepție similară, ca profesorul care a predat un studiu 8 ani, care a examinat și clasificat elevul 8 ani, care îl cunoaște ca talent, sârguință, aptitudini, și care are o *răspundere pentru cunoștințele elevului, fiindcă 8 ani l-a dus din clasă în clasă*, ca tocmai acest profesor să fie exclus dela examinarea elevului său?

Elevii apoi, trag la sorți chestiunile la cari au să răspundă.

Evident, că examenul în cazul acesta nu mai este o chestiune de știință sau neștiință, ci o chestiune de noroc. Norocul, însă, fiind capricios, face ca elevii buni să primească chestiuni ușoare, iar cei slăbuți probleme, cari de regulă se tratează în anul ultim dela Facultate.

Procedura aceasta de tragere la loterie este azi *interzisă* în toate școlile, unde se face instrucție temeinică și serioasă. În aceste școli, elevii primesc chestiunile dela profesorul propriu, și amăsurat cunoștințelor și talentului lor. În asemenea cazuri nu se poate întâmpla ca un elev bun să aibă a răspunde la o întrebare bagatelă, iar cel slab să fie pus în fața chestiunilor grele.

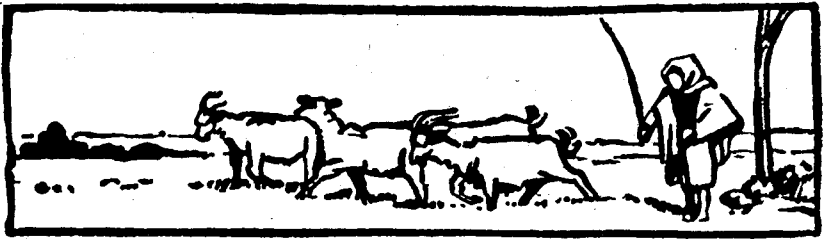
Am făcut aceste câteva observații, ca să se vadă, că pentru rezultatele rușinoase de fiecare an la bacalaureat, nu pot fi făcuți responsabili nici elevii și nici profesorii.

Vina este a se căuta în organismul nostru școlar, care nu e sănătos și suferă de multe scăderi.

Legiurile ce s'au adus și dispozițiile ce s'au luat pentru însănătoșirea lui, n'au putut să-i aducă nici o îmbunătățire precum o vedește bacalaureatul.

Iar acesta este destulă dovadă.

OCTAVIAN PRIE

Mijloace pentru asanarea Bisericii

Biserica e o instituție de origine divină, încă dela înălțarea Intemeietorului ei la cer; ea lucrează prin oameni. Promisiunea concursului divin, a conlucrării Spiritului Sfânt, privește neputința de a greși a Bisericii învățătoare, în materie de credință și morală, când ea, Biserica, în forma și sub conducerea unitară lăsată de Hristos, proclamă, pentru toată lumea, un adevăr de credință sau de morală.

Membrii singuratici ai Bisericii învățătoare, preoți, episcopi, mitropoliți, pot greși în propovedania adevărilor, de credință și morală, — cum au și greșit destui, ajungând întemeietori de erezii, condamnate de Biserică. Nimeni n'a afirmat vr'odață, cu atât mai puțin, că un membru al clerului nu poate greși în viața sa particulară sau în exercitarea funcțiunii sale publice.

Sunt oameni și ei și nimic ce-i omenesc nu este exclus să se manifesteze în viața lor, după vechea formulă în care e cristalizată conștiința despre neputința omenească: „Homo sum, et nihil humani a me alienum puto“.

Printr'un străvechiu, continuu și general admis consens uman însă, totdeauna păcatele și greșelile clerului, ale Bisericii învățătoare, au fost socotite mai grave decât ale laicilor. Nu numai de când trăim în creștinism, ci în toate religiile, la toate popoarele.

Din acest consens apare limpede și hotărâtă concepția pe care o are umanitatea despre distincția etică cerută celor care-și iau sarcina de a fi intermediarii între om și Dumnezeu, între pământ și cer. Pentru credinciosul oricărei religii este o necesitate aproape organică, fiziologică, de-a-l ști pe conducătorul lui spiritual superior eticește și-și, ridicat din rândul oamenilor comuni, în vorbă, în faptă, în toate manifestările lui de viață. Superioritatea etică a clericului e ca un razim al credinței proprii pentru omul comun. Omul de duzină când îl vede pe-un cleric greșind, se simte și el mai liber, mai deslegat de preceptele morale, iar păcatul săvârșit îi apasă mai puțin conștiința.

Toate acestea nu dovedesc decât sentimentul comun uman de

a-l ști și de a-l voi pe cleric mai aproape de Dumnezeu, pentru slujba lui înaltă. Dar de-aici nu urmează că cei intrați în rândurile clerului pot satisface aceste dorințe generale prin simplul fapt că au luat darul, au făcut un vot, ori au îmbrăcat o haină preoțească. Multă lume crede, că preotul prin simplul fapt al hirotonisirii poate încunjura mai ușor păcatul decât laicul. În neputința clericului de-a încunjura uneori greșala, credinciosul obicinuit, adică cel superficial, vede neputința credinții, neputința lui Dumnezeu căruia îi slujește. De-aceea greșelile mari și de durată ale clericului au înstrăinat mereu pe credincioși de Biserică, de credință, și au împins pe alții la ateism, sau la erezii.

Spunem: credinciosul întâlnit mai des în viață: cel superficial. Pentru că altul poate ușor înțelege, că preotul fiind și el om, e supus păcatului. Cu cât îndatoririle lui morale sunt mai multe și mai grele decât ale laicului, cu atât e mai multă probabilitate că nu le va putea împlini pe toate. Dar, pe de altă parte, chiar greșala mică a preotului ia proporții din motivul înaltei concepții de moralitate, în care e ținut de necesitatea de credință a poporului.

Toate aceste, un om bine intenționat, lipsit de superficialitate în credință, le poate vedea ușor, și poate face deosebire între adevărul de credință și pilda ce o dă clericul. E ceea ce a fixat în maximă — de veacuri — poporul nostru: „Să faci ce zice popa, dar să nu faci ce face el“.

Pentru marele public, pentru cei ce nu se adâncesc însă în credință, cari n'au nici o înclinare spre misticism, pilda rea a clericului nu e înțeleasă, nici scuzată, și greșala lui e o continuă piatră de scandal, un imbold de-a se depărta de credință, mai ales de practica religioasă, și adeseori slujește de legitimare pentru propriul păcat.

Păcatul grav al feței sfințite nu-l suportă cu ușurință nici cel mai credincios dintre oameni, nici nația cu sentința de mai sus. Dar mai cu greu îl suportă cel mai slab în credință, iar necredinciosul sau indiferentul este adeseori cel ce țipă mai tare în fața păcatului unui cleric. Dacă ai căuta viața particulară a multora dintre cei ce biciuesc păcatele clericului, făcând din ele un scandal public, bătându-le mereu la tobă, ai afla de mulțori mai multă decădere morală decât cea înfierată la altul.

Au fost, desigur, și sfinți, și încă mari; cari au biciuit păcatele și scăderile clericului din vremea lor. Dar ce critică era aceasta! A celor ce urmăreau cu sinceritate, din convingere, regenerarea morală a clericului, și prin el a Bisericii! Era o împospătare a Evangheliei! Subt haina fiecărui cuvânt, a fiecărei înfierări, ardea dragostea de Hristos și de Biserică. Cei cari ascultau predica din amvon, sau citeau filipicele sfinților părinți și ai atâtor mari clerici, se simțeau îndemnați să suplinească cu pilda vieții lor ofensa adusă lui Dumnezeu de un cler nevrednic.

Când un creștin adevărat, convins, biciue păcatele clericului, el contribuie la întărirea credinții, a dragostei față de Biserică. Dar când ele ajung pe mâna indiferentului, — chiar când își ia aere de apos-

folat întru propagarea regenerării morale, — acesta prin divulgarea și înfierarea lor înstrăinează și mai mult lumea de credință și de Biserică.

* * *

Clericul trebuie să aibă vocație, să fie dintre cei chemați. Dar știm că și Iuda din Ișcariot a fost chemat, cu cei doisprezece, și totuși de ce vocație a dat dovadă? Alegerea clericilor, numirea lor în toate gradele ierarhiei, se face de popor, de guverne, de principii, de Biserică. Cine va putea afirma, că numai cei chemați intră în cler? Că numai ei ajung la situații înalte ierarhice? Interesele principilor, ale guvernelor, ale partidelor politice, au adus și aduc uneori la conducerea bisericii oameni *dela început* nechemați, nevrednici.

Dar, mai este un lucru: vocațiunea nu e ceva ce e scris pe fruntea cuiva pe viața întreagă. Nu e un destin, o soartă! Vocația în preoție o poți pierde, chiar când ai avut-o, după un an, după doi, după zece, dacă nu te împotrivesți destul înclinării spre păcat.

Iată atâtea considerații, din care se vede că cei ce intră în cler rămân tot oameni. Greșelile lor pot fi înțelese fără a ataca, din pricina lor, credința sau Biserica. Dar marelui public, indiferent în mare măsură, i place să vânture păcatele clerului mai mult decât pe ale laicilor. Pentru el, greșelile clerului se resfrâng ori când asupra religiei și Bisericii.

Nenorocirea crește când indiferentul sau imoralul se schimbă în judecător al clerului. Intreagă Biserica lui Hristos sângerează de umilință și de rușine, pentru că cei ce-l ascultă ori îl citesc pe falsul apostol, simt o repulsiune față de religie și de Biserică.

Gândiți-vă pe-o clipă la ceea ce se petrece la noi: cari sunt la noi mijloacele ce se folosesc pentru asanarea Bisericii: provocări, răscoliri de grele scandaluri în jurul cutărei fețe bisericești. Pomelnice cumplite de fărădelegi, afișate zilnic sub ochii cititorului... La sfârșitul... apostolatului de regenerare, fața bisericească se poate că pleacă la mănăstire, dacă nu-i din partidul dela putere....

Dar v'ați întrebat vr'odată: unde e credința crescută, unde e dragostea de Biserică mărită, unde s'a intensificat practica religioasă, în urma luptei dusă pentru asanarea Bisericii cu asemenea mijloace, de către astfel de oameni?

S'a purificat clerul? S'a ridicat nivelul moral al preoțimii? S'a mișcat ceva în sufletul credincioșilor din dragostea creștinilor adevărați cari răsplăteau pe Hristos cu pilda lor de ticăloșiile înfierate în cler de către bărbați sfinți sau mari predicatori sinceri?

Dacă s'a mișcat ceva, e numai un sentiment de scârbă, o creștere a indiferenței, și o nouă legitimare a propriilor păcate.

Indiferentul sau imoralul, care face pe apostolul, nu poate aprinde un sâmbure de foc, de dragoste pentru Biserică. Reamintiți-vă campaniile care au dus la mănăstiri și câțiva vlădici, sau la cele de acum. Au crescut, cresc ele, dragostea de Hristos și de Biserică?

Rezultatul e contrarul. Publicul mare, în majoritatea lui, con-

fundă pe preot cu credința, cu Biserica. Văzându-l pe cleric prăbușit moralicește, firul credinței laicului de toate zilele se subțiază și mai mult, indiferența lui crește până la disprețul celor sfinți.

Concluzia la care trebuie să ajungem este următoarea:

Fără de păcatele clerului nu se poate admite indiferența, fiindcă mulți se clatină sau se înstrăinează de credință din pricina clericilor decăzuți, confundând credința lor și Biserica cu înșiși slujbașii oficioși ai acesteia.

Partea putredă trebuie eliminată.

Pentru eliminarea ei nu se poate admite ca mijloc *terfelirea* în public a feței bisericești păcătoase, terfelire pe care o face de cele mai multe ori un imoral sau un necredincios. Nu se poate admite acest mijloc, nu pentru ochii celui greșit, ci pentru interesele credinței și ale Bisericii. *Fără nici-o vină din partea ei*, Biserica, credința chiar, iese totdeauna micșorată dintr'o astfel de terfelire. Crește numărul celor ce se înstrăinează de ea, ori o chiar disprețuiesc. Pentru că o confundă cu păcătosul din cler.

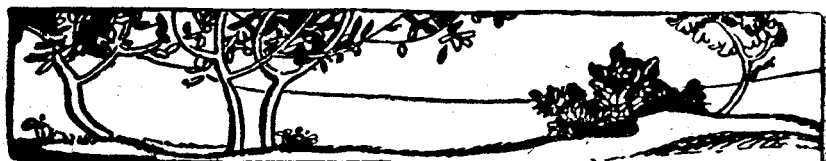
Este drum repede, scurt, pentru eliminarea păcătosului: superioritatea lui bisericească, aplicarea imediată, după cercetarea faptelor, a canoanelor.

Cei cari știu fapte rele și crime ale fetelor bisericești, dacă vor în mod sincer îndreptarea, drunul acesta trebuie să-l urmeze.

Iar în public să iasă cu descoperirea ranelor din trupul Bisericii numai cei ce au credința, râvna, dragostea de Biserică pe care au dovedit-o sfinții părinți. Pe ei, lumea-i va înțelege numai decât ce vor. Și, ascultând felul cum înfierează aceștia păcatul clericilor, publicul nu va ajunge să disprețuiască Biserica, ci s'o iubească.

I. AGĂRBICEANU

Școala gazetarilor

Directorul „Institutului Social Român“, d. D. Gusti, e un om prețios, care crede cu patimă în puterea reformatoare a erudiției. Încă din anii trecuți, distinsul sociolog a anticipat nevoia unor prelegeri pentru adulți, menite să lămurească, prin prisma studiilor de bibliotecă, principalele probleme de actualitate ale vieții publice românești. Principiile constituționale; doctrinele partidelor politice; directivele politice externe; temeiurile statului cultural, au fost câteva din preocupările de căpetenie, în jurul cărora, asemeni unui desinteresat impresar intelectual, d. D. Gusti a organizat în Capitală o serie de conferințe, foarte cercetate de societatea bucureșteană, strângând astfel un bogat material documentar și oferind frunțașilor noștri politici cu totul altă tribună decât aceea a întrunirilor din sala „Dacia“.

Suntem și noi de părere, că argumentul cerebral rămâne cea mai bună armă împotriva demagogiei. Din nefericire, „Institutul Social Român“ nu dispune decât de un auditoriu restrâns, cu desăvârșire insuficient față de necesitățile regimului cuprinzător al sufragiului universal, iar aplauzele finale, cucerite de conferențieri în asemenea împrejurări, nu se pot preface în voturi sigure la bursa democrației. Inițiativa occidentală a dlui D. Gusti s'a lovit, prin urmare, de două obstacole. Frunțașii noștri politici au început să răspundă tot mai rar apelului, care-i chema să vorbească decent, în jachetă neagră și în termeni obiectivi, despre chestiuni, pe cari erau obișnuiți să le trateze alminteri în numeroasele lor campanii electorale, iar marele public, care nu se putea împărtăși din binefacerile interesantelor dizertații, n'a înregistrat un prea însemnat spor de cultură pe seama educației sale cetățenești.

„Institutul Social Român“, pornit cu un program de popularizare, amenința să devină un așezământ de lux, închinat cercetărilor izolate ale câtorva specialiști, fără punct de contact cu păturile mai largi ale știutorilor de carte, cărora voise să le fie de folos.

Filosof cu oneste înclinări practice, d. D. Gusti s'a gândit să și recruteze aliași, cu ajutorul cărora să răspândească, pe nesimțite, în mijlocul societății românești, micul capital de cunoștințe, necesar oricărui locuitor, major și vaccinat, al României întregite, dornic de a se

iniția în tainele artei de a cârmui o țară. Acești aliați, se pare că au fost găsiți. Ei sunt gazetarii.

Nimeni nu mai tăgăduiește astăzi înrăurirea, pe care poate s'o aibă presa asupra convingerilor obștești. Gazeta se oferă, stridentă și impudică, la fiecare colț de stradă. Devenind o necesitate cotidiană, o hrană indispensabilă pentru foamea de a ști a fiecăruia, urmele pe cari le lasă în organismul social sunt vizibile la orice pas. Cunoscuta sentință a igienei trupești: — „Spune-mi ce mănânci, ca să-ți spun cine ești“ e valabilă și pe tărâmul asimilărilor morale. Din lectura preferată a cuiva se pot deduce multe. Cititorii de gazete suportă și ei consecințele regimului la care sunt supuși. Unii dintre ei devin artritici. Alții se plâng de o neplăcută dilatație a stomacului. Cazurile de intoxicație nu sunt rare...

Ziarul ideal se prezintă, urmărind aceeaș comparație, sub aspectul unui aliment complect, preparat cu pricepere în condiții de curățenie exemplară, bogat în materii azotate, lesne de digerat și ușor asimilabil. Dacă nu-l avem la îndemână totdeauna, — și-a spus d. D. Gusti, — vinovați sunt domniii ziarști, cari îl prepară. Meșterii aceștia, mai ales în România, nu sunt destul de pricepuți. Prea multe sosuri pipărate, prea multă zeamă lungă, și prea puțină hrană. Hotărât să asigure presei adevărata ei valoare nutritivă, directorul „Institutului Social Român“ propune înființarea unei „Școale a gazetarilor“.

În ziarul *Curentul*, prin intermediul gentil al domnișoarei ziariste Apriliana Medianu, d. D. Gusti ne dă o schiță sumară a organizării atrăgătorului său „Institut de Presă“, pe care nădăjduiește să-l vadă funcționând chiar de la toamnă. Înaintea ochilor noștri, prea puțin deprinși cu contemplarea minunilor, se deschide o perspectivă transdăfirie. Tinerii, cari doresc să îmbrățișeze cariera de ziarist, se vor bucura de cele mai înduioșătoare atenții. Ei vor învăța cum se scrie un foileton despre artă, li se va demonstra cum se redactează un articol de fond, vor afla cum se culege un reportaj politic. (Un profesor special le va arăta cum se cere o audiență, cum funcționează un aparat fotografic și cum se ține furculița). Se vor preda cursuri de istorie a jurnalismului, de tehnică a jurnalului, de politică, de sociologie, de literatură, de drept, de filosofie...

Tendința „Institutului de Presă“ va fi să facă din fiecare reporter un veritabil *Larousse Illustré*, portativ. Confrății noștri, absolvenți ai savanțelor cursuri, se vor feri să mai anunțe pe viitor, că „diafragma victimei a fost fracturată“, fiindcă profesorul de medicină le va fi explicat, cu diafragma nu e un os. Nu vor mai publica informația, că „Teatrul Național va reprezenta în viitoarea stagiune *Om și Supraom* de marele Shakespeare“, fiindcă profesorul de literatură le va fi spus, că această comedie a fost scrisă de un scriitor englez ceva mai nou, de d. G. B. Shaw. Nu vor mai protesta împotriva „sentinței nedrepte a tribunalului județului Vlașca“, fiindcă profesorul de drept le va fi destăinuit, că tribunalul județului Vlașca, după pilda celorlalte tribunale din țară, nu dă sentințe, ci numai hotărâri. Grație „Școalei gazetarilor“, care se va bucura, suntem siguri, de concursul

celor mai de seamă somități științifice, (fiind prevăzut cu suficiente fonduri din partea tuturor guvernelor) deținătorii celei de-a patra puteri în stat vor posedea, prin urmare, aproximativ, cultura generală a unui absolvent mijlociu al examenului de bacalaureat... N'ar fi mai simplu să li se ceară, la intrarea în carieră, această modestă diplomă?

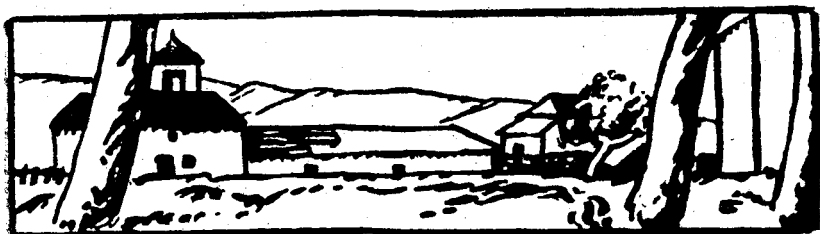
Dacă aducerea aminte nu ne înșală, s'a lansat cândva și această propunere. Apărătorii principiilor democratice au sărit, însă, ca arși cu fierul roșu. Nu se poate! Libertatea presei fiind una din cuceririle cele mai scumpe ale civilizației, nimeni nu are dreptul să pună condiții celor cari vor să se folosească de avantajele ei. Nici chiar analfabeții nu au de ce să fie opriți dela exercitarea acestei profesii, căci, la rigoare, un articol de ziar se poate dicta, iar iscălitura, ca pe cartea de alegător, se poate pune cu degetul. Dela Caragiale au rămas aceste două definiții: — „Știi să scrii, ești scriitor. Știi să citești, ești critic“. Mă mir foarte mult, că genialul ironist ne-a rămas dator cu a treia: — „Știi să injuri, ești gazetar!“

Cu toate acestea, noi am încercat să precizăm, în diferite rânduri, aici și aiurea, deosebirea firească între folosința incidentală a unui drept cetățenesc și exercitarea permanentă a unei meserii. Lăsați, vă rog, să vorbească puțin bunul simț, și veți susține dimpreună cu scriitorul acestor rânduri adevărul elementar, că dacă nu putem pune nicio condiție cetățeanului, care, sub propria lui iscălitură, apără o credință a sa, lansează o opinie sau se simte dator cu un răspuns, nu mai suntem înuți să observăm aceeași pasivitate absolută față de profesionistul condeiului, care, sub diferite nume de împrumut, trecând în funcțiune de salariu dela o gazetă la alta, schimbându-și convingerile, sau, mai des, neavând niciuna, își ia în serios rolul de îndrumător al opiniei publice și făuritor al moralei curente. Statul e pe deplin îndrituit să se ocupe puțin de starea civilă și de pregătirea intelectuală a acestor educatori de fiecare zi ai națiunii.

Iată pentrue, făcându-ne toate socotelile, nu găsim nimic de zis împotriva proiectelor dlui D. Gusti, mai ales că directorul „Institutului Social Român“, și de-abună seamă al „Institutului de Presă“, recunoaște că însușirea de căpetenie, în meșteșugul scrisului, rămâne, ori și cum, tot talentul. Avem însă, ca toldeauna, exigențe în plus. Visăm undeva, fără un loc precis în spațiu și fără durată determinată în timp, o altă școală pregătitoare, unde gazetarul să afle: că vorbele, pe cari îi e rușine să le rostească în fața copiilor lui, n'ar merita să fie așternute nici pe hârtie; că, cînstea unui om e supremul lui bun pămîntesc, pe care cerneala nu se cuvine să-l păteze cu ușurință; că e preferabil să n'ai nicio părere decât s'o revizuiiești prea des; și, că mai presus de orice polemică, dincolo de orice satisfacții stilistice, pe de-asupra tuturor dușmăniilor de douăpatruzeci de ore, există o idee, pe care suntem datori s'o slujim într'un singur cuget: *Patria*. Nicio picătură de venin să nu stropească imaginea ei sacră. România nu e subiect pentru niciun pamflet.

Dacă slujitorii presei române mai știu și ceva gramatică pe de-asupra, — cu atât mai bine!..

ALEXANDRU HODOȘ

Chestiunea intelectualilor

Originea discuțiilor

S'au împlinit patru săptămâni, de când această delicată chestiune face ocolul provinciilor alipite, ca și al presei românești de pretutindeni, dar — din păcate — cu prea puține șanse de clarificare. Contribuțiile la această temă sunt atât de numeroase, încât este peste putință să se cuprindă aci tot ceea ce s'a scris. Vom face, deci, numai un rezumat a celor scrise de d. Nichifor Crainic, acela care a pus în discuțiune publică această chestiune, mai ales că dsa, vrând-nevrând, a trebuit să revie în mai multe rânduri și cu aceste ocazii să rezume obiecțiunile ce i s'au adus.

Polemica pe tema intelectualilor din vechiul Regat și nouile provincii s'a început cu articolul dlui Crainic apărut în numărul din 15 Iunie al ziarului „Curentul”, în care se spunea că există un mare privilegiu în România, acela de a fi intelectual al nouilor provincii, pentru că, această calitate în sine conferă drepturi și avantagii apreciabile; la Academie, la împroprietărire, la titluri academice, la slujbe, la burse în străinătate, în diplomație, etc. etc.

Comentariile stărnite au prilejuit cu câteva zile mai târziu un al doilea articol: „Aduș la tema intelectualilor”, prin care d. Crainic preciza, că afirmațiunile d-sale nu se refereau cătuși de puțin la Ardeal și Banat și că acelea vizau un număr foarte restrâns de oameni și anume „elita intelectuală”, aparținând „generației războiului” din vechiul Regat, Basarabia și Bucovina. Cu aceste explicațiuni, în ce ne privește, consideram discuțiunea ca terminată.

Totuș, aceasta nu s'a închis. Răspunsurile pornite cu duimul din toate unghiurile Ardealului și Banatului au stors, la o distanță de aproape două săptămâni, încă două articole din pana iscusită a dlui Crainic: primul „Către intelectualii ardeleni”, prin care dsa condamnă ura împotriva vechiului Regat ce s'ar degaja din reflecțiile făcute și ceartă pe intelectualii noștri pentru fânguirile lor nevrednice;

al doilea „Ardealul ostracizat?“, prin care revine asupra precizărilor anterioare, combătând pe deoparte zelul statistic ce s'a încins în cuprinsul Ardealului și Banatului, pe de alta spunând că elementul intelectual ardelenesc nici n'ar fi atât de neglijat cum se pretinde, de vreme ce, nu odată a dat numeroși miniștri, iar câte doi-trei reprezentanți de ai săi se găsesc și acum în cele mai înalte posturi sociale sau de stat. În orice caz, dsa stăruiește asupra împrejurării, că eventualele nedreptăți pornesc dela partidul liberal, iar nici decum din partea vechiului Regat.

Cunoscând acum firul conducător al discuțiilor și bănuind că articolul din urmă va aprinde din nou focul, ne vedem obligați să revenim și noi, bine înțeles, cu dorința de a tempera polemica, iar nici decum de a o învrăjbi.

Greșeli reciproce

O greșală capitală s'a făcut atunci, când Ardealul și Banatul — care însemnează cam jumătate din țara românească — a fost trecut pur și simplu, sub aceeași căciulă cu Bucovina, care, după cum știm, nu are nici măcar întinderea unui singur județ din Ardeal și Banat, cum e, bunăoară, Bihorul, sau vechiul județ al Caraș-Severinului. Oricât de justificate au fost constatările privitoare la Bucovina și Basarabia, eventualele susceptibilități ale acestora nu trebuiau menajate făcându-se o mare nedreptate altora.

Cum era și firesc, Ardealul și Banatul a reacționat, la început cu succes, întrucât a fost scos din cauză, pentruca mai târziu să se aleagă cu noi ponoase. Ca întotdeauna, s'a recurs la mijlocul de luptă cel mai comod, la anatema regionalismului — peste care Ardealul de mult a trecut — spunându-se, că toate obiecțiunile făcute, până și cele mai potolite, ar porni din același imbold sufletesc: din ura implacabilă împotriva vechiului Regat. Invinuirea aceasta se aruncă în grămadă, indiferent de convingeri politice și de faptele noastre, trecând, fără excepție și fără drept de apel, pe toți intelectualii ardeleni și bănățeni în tabăra dlui Iuliu Maniu, pe care, de altfel, politicește, acuzatorii noștri îl susțin din răspuțeri, — dar se supără foc când cineva dela noi săvârșește aceiași greșală, trecând pe toți „regățenii“ în lagărul dlui Vintilă Brătianu, care fără îndoială, este cu mult mai cuprinzător și mai căldicel.

Să recunoaștem, deci, că asemenea invinuiți simpliste nu sunt de niciun folos și ele mai de grabă incurcă decât lămuresc adevărul. Părerea noastră este, că greșeala nu este unilaterală, ci reciprocă și, prin urmare, de ce să nu fie indulgența la fel?

Nu toate relele provin dela liberali

Scuza, iarăș comodă, că toate relele provin exclusiv dela partidul liberal și că din acest punct de vedere suferim cu toții la fel, indiferent de provincie, nu o putem primi fără replică.

Guvernarea liberală, în vechiul Regat, nici pe departe nu este așa de rea ca în Ardeal. În vechiul Regat ferit de minorități etnice, puținele binefaceri liberale, de bine de rău, se răsfrâng exclusiv asupra românilor. Poate fi foarte întemeiat reproșul, că oblăduirea de stat nu cuprinde un număr mai mare de oameni, dar n'am auzit nimic de aberația că liberalii ar fi preferat față de români, pe bulgari, sau tătari.

În Ardeal și Banat lucrurile stau cu mult mai rău, căci elementul românesc băștinaș este aproape exclus dela ocrotirea oficială. Liberalii, reprezentanți ai marelui burgezii urbane în vechiul Regat, și-au dat mâna, peste capetele românilor, cu reprezentanții aceleiaș categorii sociale dela noi, care însă nu este românească. Mergeți la Timișoara, la Arad, la Oradea, la Petroșeni și vă veți convinge că izele liberale nicăiri nu se încurcă în mizeria românească, ci în belșugul minoritar. Dacă la acestea mai adaugăm tabloul trist ce rezultă din statisticele profund detestate, dar foarte adevărate, apoi prefinsele privilegii ce li se atribuie, așa din senin, precum și articolele binevoitoare — apărute nu în presa liberală — de ce vă mai mirați-că robul de eri își pierde cumpătul, că nu mai înțelege nimic, că se plânge și acuză pe toată lumea? Cum o să se adapteze bietul om la o asemenea mizerie inutilă, de bunăvoe?...

Ce să facă românii din Ardeal și Banat?

Dar ce să facă românii ardeleni și bănățeni, căci statistica este extrem de dureroasă, iar presa și situația noastră de element dominant în stat nu ne dă voe să ne fânguim? Ni se reamintesc versurile marelui Coșbuc:

*„Copiii nu'nteleg ce vor,
A plânge=i cuminția lor“...*

Citarea versurilor este la loc, dar cu o condiție: să nu se caute cu-minenția numai în rândul copiilor, ci și al părinților atât de darnici în sfat și muștrări. De această comparație ne-am servit și noi, acum vreo patru ani, în aceste pagini, spunând că populația românească urbană din Ardeal și Banat își trăește cea mai fragedă epocă a copilăriei, una care reclamă un tratament foarte îngrijit și foarte mișalos. Este știut, că în medicina modernă, epoca copilăriei constituie o știință a parte, care prin mijloace speciale tinde să ocrotească prosperitatea unor ființe cari nu cuvântă. Expusă în bătaia tuturor vânturilor, această populație se frământă zgomotos în politica curentă, dar tot mută rămâne, deoarece doctorul infantilist nu din plânsul prea puțin expresiv al copilului face diagnosticul boalei. După zece ani de viață politică românească, credem că suntem în drept să întrebăm: unde este doctorul oficial care să se fi apropiat de acești copii, care este diagnosticul stabilit, și unde sunt mijloacele tratamentului special propus? Aruncați o privire în statisticele publicate, citiți presa dela București, și vă veți lămuri. Nimic nu s'a făcut, dar vinovat este copilul care tot mai îndrăznește să plângă!...

Nimic nu trădează ușurința cu care se discută cea mai importantă chestiune a țării, decât împrejurarea, că în cele patru săptămâni de discuție publică o singură soluție practică ni s'a propus: aceea care ne trimite la profesiunile libere, independente de stat. În teorie aceasta ar putea să constituie unul din mijloacele potrivite. În practică, însă, realizarea ei este foarte dificilă. Profesiunile libere, în mare parte sunt în funcție de viața economică, care nu ne aparține, precum și de actuala burghezie urbană care nu este sânge din sângele nostru. Pentru a ne putea răzîmă pe acestea, ar trebui întâi să le românizăm. Ori dacă această operație n'a putut-o face puterea de stat, reuși-vor oare să se lupte cu ea câteva sute de intelectuali muritori de foame, pe lângă o atitudine de strictă neutralitate a statului? Nu, asemenea vi-teji să nu ni se ceară, căci în domeniul social, de partea săracilor, uriașii sunt rari de tot.

Altceva va trebui să facem: să renunțăm la povara ingrată a „privilegiilor” și să ne întoarcem fiecare în târgușoarele de provincie de unde am pornit acum zece ani. Acolo vom scăpa măcar de grija traiului de toate zilele, lăsând preocupările de ordin național în seama Domnului și a înțelepților maturi politicește, cari au făcut zid împrejurul nostru. Dar și de acolo să continuăm a face statistici, pentru că statistica este oglinda vieții și seismograful infailibil al tuturor fenomenelor sociale. Uneori ea ne mai este de folos și în vâlmășagul discuțiilor, forțându-ne să o disprețuim atunci când nu ne este favorabilă și când se referă la masse, dar să o invocăm când e vorba de trei-patru persoane, favorabile tezei noastre.

„Eroismul Iancului”, desfășurat în domeniul social, nu credem că este patriotic să preocupe generația noastră crescută la flacăra ideii naționale. Convingerea noastră este, că după realizarea idealului național, orice eroism cuprinde în sine și mari primejdii. La așa ceva nu ne încumetăm. Mai bine facem statistici și ne tânguim, căci tot mai credem în mintea cea de pe urmă a românului.

P. NEMOIANU

Problema generațiilor

Cu prilejul volumului „Ingrijirea și alimentarea copilului mic” de dr. A. Iancu, docent universitar. (Edit. Biblioteca Medicală și igienică a Astrei)

Într'un număr trecut, d. prof. Ion Lupaș s'a ocupat pe larg de importanta problemă a ocrotirii infantile, comentând valoroasa publicațiune a dlui dr. Iosif Nemoianu: „Contribuțiuni la problema copiilor în Banat”. Cu experiența câștigată ca fost ministru al Sănătății publice și Ocrotirilor sociale și cu intuiția dsale pătrunzătoare de intelectual atent la aspectele întregii noastre ființe naționale, d. Ion Lupaș a arătat în toată grozăvia lor toate fețele acestei importante probleme, care trebuie să fie o problemă de stat, înainte de toate.

Discuția în jurul acestei chestiuni nu va epuiza niciodată imensul material care, din nefericire, ne stă la dispoziție. Suntem, după Rusia, țara din Europa, care dăm cel mai mare procent de mortalitate infantilă. Cauzele acestei stări de lucruri sunt multiple. În lucrarea sa, d. dr. Nemoianu semnalează unele cauze locale, specifice Banatului, și altele de ordin general, cari se întâlnesc pretutindenea. Cea mai importantă dintre toate însă, ni se pare aceea, că româncele mamă, țărăncă sau orășancă, nu știe să-și crească copilul. Între țărânce, chemată de multiplele sarcini ale gospodăriei rurale, care își lasă pruncul pe seama copilului abia mai răsărit ca el, și orășanca, adeseori fără treabă, care își stârpește sânul din răul nărav de a nu renunța la micile plăceri ale vieții de oraș, nu e nicio deosebire. Aceeaș ignoranță e și deoparte și de alta. La noi, primul lucru, care trebuie făcut grăbnic, e ca mama să învețe să fie mamă, să învețe să-și crească pruncul ceva mai bine decât un animal, și să i se deschidă capul că poate fi mamă fără să renunțe la viață și fără să-și neglijeze treburile casei.

Un bun început în această privință îl face cartea dlui dr. A. Iancu, care ni-a prilejuit aceste rânduri. E o lucrare practică, alcătuită cu o adâncă dragoste. „Ingrijirea și alimentarea copilului mic” pă-

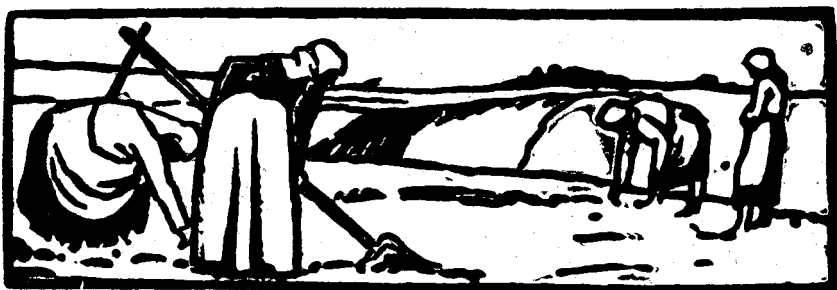
răsește domeniul dizertațiilor teoretice — desigur, utile și ele — punând la îndemâna tuturor mamelor un îndreptar sigur, luminos și practic, pentru a ști să-și crească copiii, ferindu-i de o moarte prematură. Din ea mama obișnuiește să se familiarizeze științific cu anatomia și fiziologia specifică a noului născut și a copilului mic. Acesta e un capitol foarte important în creșterea copilului. Oricâtă solitudine de stat s'ar pune pentru ocrotirea infantilă, până ce fiecare mamă nu va ști amănunțit ce e copilul ca alcătuire anatomică și cum funcționează organismul lui în formație, chestiunea nu se va soluționa deplin. D. dr. Iancu a înțeles această latură importantă a problemei și își deschide lucrarea dsale de sfaturi practice, cu un curs simplu, ușor de înțeles pentru orice mamă, de orice grad de cultură, asupra descripției anatomice sumare și a funcțiunilor organice principale în fiziologia copilului.

Cu aceste cunoștințe, odată câștigate, mama va ști să înțeleagă însemnătatea celorlalte sfaturi ale lucrării, referitoare la tehnica alăptării și igiena ei, la crearea mediului exterior necesar unei bune dezvoltări, la reglementarea alimentației după întecare și la prevenirea boalelor. Grija mereu atentă a autorului n'a scăpat nimic din ceea ce poate să deschidă bine ochii unei mame asupra copilului ei. O mamă n'ar fi fost mai atentă și mai complectă, presupunând că ea are toate cunoștințele de specialitate și experiența îndelung câștigată ca director al „Azilului de copii“ din Cluj, a dlui dr. Iancu.

Apreciind valoroasa lucrare, pe care o publică „Biblioteca medicală și igienică a Astreii“, ca un început practic de a soluționa chestiunea atât de dureroasă a mortalității infantile la noi, nu găsim destule cuvinte de a o recomanda cititorilor acestei reviste. Și ne dăm seama că acest lucru e prea puțin pentru cartea dlui Iancu și pentru largul cuprins al problemei. Dacă am ști că nu propovăduim în pustiu, aici am înțelege eficace intervenția statului. O carte ca aceasta ar trebui să aibă cea mai mare răspândire și fără îndoială că pentru aceasta statul are mai multe mijloace decât serviciul de colpotraj al unei societăți culturale. Ne gândim, cât folos ar aduce cauzei în discuție, dacă statul ar interveni și ar impune, pe un preț ieftin, tuturor finerilor căsătoriți, la semnarea actului, care îi unește pentru o viață întregă, cumpărarea unui volumaș de sfaturi practice, ca acela al dlui dr. Iancu. Dar ne oprim la gândul că se va găsi cineva care să vadă o bună afacere în această sugestie, făcută cu gând curat, și atunci părerea noastră e că e mai bine să nu se impue nimic, căci cine știe ce se impune și în cine știe ce condiții.

Anticipând lenea specifică a inițiativei oficiale, d. dr. Iancu și-a făcut datoria, dând pentru soluționarea problemei ocrotirii copilului, care e însăși problema generațiilor și adevărata problemă a generațiilor. o lucrare utilă. Cei ce înțeleg să fie folositori neamului lor să-i urmeze citindu-i și răspândindu-i lucrarea.

D. I. MOLDOVANU

Angela

— Amintiri —

Nu cunoșteam femeia decât idealizată și nu voiam s'o cunosc altfel. De-aceea, societatea ei mă neliniștea.

Avea păr castaniu, ochi albaștri și buze mici. Nefiind nici-un loc gol la celelalte mese din restaurantul gării, își ceru voie să se așeze la masa mea.

Chelnerul îi aduse o halbă de bere, iar ea, sorbind băutura și mai comandând și o friptură, își învârtia ochii în toate părțile. Din când în când își scotea nervoasă ceasornicul, se uita câteva clipe la arătătoarele lui, apoi, cu ceasornicul în mână își îndrepta privirile asupra-mi.

— Ce legătură o fi între ceasornic și mine? — mă întrebam, făcând, dar fără prea mult rezultat, sforțări ca să mă uit în altă direcție.

— Reprezinți și tu mersul vremii, — îmi răspundea o șoptă lăuntrică, misterioasa șoptă care mă trezește adeseori la realitate și mă face să mă cunosc așa cum sunt.

— Călătorești departe? — mă întrebă ea de-odată, aplecându-se spre mine și așteptând, cu răsuflarea oprită, răspunsul.

— Departe, foarte departe, — îi răspunsei, ca trezit din vis și încruntându-mi ochii. Călătoresc... în cealaltă lume...

— Acolo călătoresc și eu, — îmi tăie vorba râzând și lăsând să i-se vadă șirurile albe de dinți. Acolo călătorește toată lumea. Dar eu, o să ajung, probabil, mai târziu decât dumneata.

— Nu putem ști, domnișoară, nu putem ști, — îi replicai, neputându-mi opri un zâmbet. Ceasornicul vremii e capricios uneori...

— Ai dreptate, ai dreptate, — oftă ea, uitându-se lung în ochii

mei. Dar vezi, până la cealaltă lume sunt o mulțime de stații... Care îți este cea dintâi?

Ce să fi făcut? Prins cu ocaua mică, îi împlinii dorința și îi spusei numele meu și ținta călătoriei mele momentane.

Imi spuse și ea că o cheamă Angela, că e cântăreață de varieteu și că se duce într'un oraș din Moldova.

Eu, o ascultam năuc și mă mișcam neliniștit pe scaun. Mă uitam speriat la toate mesele restaurantului să văd, nu cumva dau cu ochii de vre-un prieten, ori cunoscut, care, la cea mai apropiată întâlnire să-mi zâmbească șiret și să-mi zică :

— Te-am văzut cu o frumușică în gara X... Cine era?

M-au trecut toate răcorile, dar, examenul a fost cât se poate de norocos. Pretutindeni am întâmpinat numai fețe necunoscute, cari își sorbiau halbele ori spriturile, fără să-și bată capul cu mine.

— Regret mult, — își încheiă ea povestea, că nu călătorim împreună. Semeni la perfecție cu cineva...

— Cu cine? — isbucnii eu, tresărind și făcând un repede examen al conștiinței mele.

Ofțând de câteva ori din baierile pieptului și, mai săgetându-mă odată cu ochii, îmi răspunse :

— Cu iubirea mea cea dintâi...

— Nu sunt eu, nu sunt eu, exclamai, vesel, și simțind că dispare greutatea ce mi-se lăsase pe suflet. Nici nu s'ar putea să fiu eu...

— De ce?

— Știi, eu ți-aș putea fi tată, ori, unchiu... Ha, ha, ha! Iubirea cea dintâi! Regret, domnișoară, dar nu sunt eu. Ah, nu sunt eu, — mai exclamai încă odată, simulând regretul.

— Ești un naiv, — îmi grăi ea acum, zâmbind și mai sorbind odată din pahar. Vezi, când eu eram de șaptesprezece ani am iubit pe un bărbat de vârsta dumifale. A fost iubirea mea cea dintâi și cea din urmă, sunt trei ani de-atunci. Îți semăna, dar, nu era cărunt...

— Păcat, domnișoară, păcat. E împotriva legilor firii. Ai fost o naivă, așa cum spui că sunt eu. De ce l-ai iubit?

— Știu eu? Il întâlneam zâlnic la un colț de stradă. A venit totul pe neașteptate. Tremuram din tot trupul de câte ori îl vedeam. Uneori, n'aveam nici-o treabă pe strada aceea, dar mă duceam totuși, ca să-l întâlnesc.

Intr'o bună zi, ne-am cunoscut. La cea dintâi strângere de mâini am simțit un dulce cutremur în toate încheieturile mele. El îmi spunea că e flăcău tomnatec și că locuște la hotel. La început ne plimbam, îmbrățișându-ne și spunându-ne șoapte dulci, într'o pădure dela marginea orașului. M'a dus, mai apoi, la locuința lui. Ce vrei? El mă iubea, eu îl iubeam.

Cuprinsă de dulcea beție a celei dintâi iubiri nu observam privirile piezișe ale mamei de câteori seara, mă înforceam târziu acasă. Odată, mi-a strâns capul între palme și s'a uitat țintă în ochi mei.

— Angelo, — mi-a zis, oftând greu, — tatăl tău a murit. Oare, n'a dus cu el în mormânt și norocul tău?

Cuvintele ei ardeau ca văpaia. Îmi reamintii de-odată clipele de agonie ale tatei, cum și-a pironit ochii asupra mea și cum, adunându-și toate puterile, s'a plecat apoi spre mama și i-a șoptit, cu un glas ce părea venit din altă lume: Grijește de Angela, că e prea sburdalnică!

Eu am prins fiecare cuvânt al șoptelor aceleia care după vre-un sfert de ceas apoi, și-a închis ochii pentru vecie. Reamintindu-mi dureroasa scenă și uitându-mă lung la mama, îmi venia să-i strig:

— Așa-i, mamă! Norocul meu a murit într'o cameră de hotel...

Mi-am oprit cuvintele, dar lacrimile ce-mi năvăliră cu putere în ochi, nu le puteam opri. Îngălbenind, mama înțelese totul.

În seara aceea am adormit târziu, târziu. Sărmana mea mamă stăruia să-i fac o mărturisire complectă, iar eu, oftam și făceam. Când ea îmi spunea adevărul pe față, dar fără amănunțimi, eu protestam și făceam pe revoltata. Însfârșit, mi-am închis ochii între suspinele mamei:

— Angelo! Ți-am dat nume îngeresc, dar nu mai ești un înger...

Noaptea, iubitul meu mi s'a arătat în vis. Mă îmbrățișa cu pațimă, îmi săruta ochii și fruntea și îmi șoptea:

— Măine, vom merge la ofițerul stării civile, — iar mamei tale, o să-i treacă supărarea.

A doua zi, m'am trezit cu vre-un ceas înaintea mamei. A fost un ceas de gânduri adânci, atât de adânci, încât credeam că-mi sboară creerii. Însfârșit, luai hotărârea să-i mărturisesc totul.

Când am simțit că mama se trezește, un potop de lacrimi a năvălit în ochii mei. Ea a venit la patul meu și m'a îmbrățișat, iar eu mi-am culcat capul pe sânul ei. Ah, sânul dulce de mamă... Căldura lui mi-a dat putere să-i fac, în șoapte dureroase, o complectă mărturisire.

— O să ne căsătorim, mamă, — strigai, văzând cumplita des-nădejde întipărită pe fața ei. Încă mâine o să ne ducem la ofițerul stării civile. Marea noastră greșală o să se repare!

— Dar e căsătorit, nefericito! — isbucni ea, scuturându-mi umerii cu putere.

Zadarnic m'aș osteni să descriu fiorul ce-a străbătut atunci prin toate încheieturile mele. Voiam să strig, să țip, să urlu, dar, vorbele îmi înghețaseră pe buze. Simțind că sunt galbenă ca și ceara, arunca mamei o privire năucă, apoi, căzui în nesimțire.

Nu știu, cât voi fi stat așa. Când m'am trezit, mama nu era nicăiri. Eram singură în casă, cu cei patru perceți. Isvorul lacrimilor mele se porni din nou cu elementară putere. Îmi strângeam dinții și pumnii, îmi încăleștam mâinile în păr și măsuram odaia de-alungul și de-alatul.

Fusese — prima mea desamăgire. Nici-odată nu mi-am putut închipui să existe bărbați căsătoriți, cari să spună unei fete că sunt

flăcăi tomnateci. Dacă el mi-ar fi spus dela început adevărul, eu mi-aș fi ucis amorul...

— A fost o canalie, — intervenii eu, intrerupându-o.

— Nu, n'a fost o canalie, protestă ea. Vezi, eu l-am iubit...

Dar, să-mi continuu povestea.

Tocmai când în cumplita mea desnădejde ajunsei chiar și la gândul sinuciderei, sosi, de-odată, mama. Venia dela el și era ca ieșită din minți.

— Ei, domnișoară, îmi grăi, izbînd cu piciorul podeala casei, să te pregătești de nuntă, că dumnealui dă divorț...

Vreme de două săptămâni de-acum viața mea a fost un adevărat iad. În oraș, procesul de divorț al iubitului meu făcuse vâlvă mare, toată lumea îl comenta și toată lumea mă osândia... pe mine. Abia îndrăzneau să ies pe stradă.

Mai erau câteva zile până la desbaterea procesului. Număram clipă de clipă, în dorința să scap odată din neplăcuta situație în care mă găsiam.

Odată, eram singură acasă și mă gândiam la el, pe care, nu-l văzusem decînd cu mărturisirea mea. O ușoară bătaie în ușă mă trezi din aceste gânduri.

Era un băiat, care îmi aduse o scrisoare dela el. Îți poți închipui cu ce bătaie ale inimii am desfăcut-o și cu ce emoții am citit cele câteva rînduri în cari el îmi cerea o grabnică întrevedere la camera din hotel...

Mă îmbrăcai repede, repede, ca să nu dea mama peste mine și plecai. Tremurînd în tot trupul deschisei ușa camerei noastre. Nu știu, cum de n'am căzut amețită pe prag. În cameră nu era el, ci o domnișoară de vârsta mea.

Speriată, voiam să mă retrag, dar ea, îmi prinse cu putere amîndouă mînilor.

— Vino, domnișoară, să te văd, — îmi grăi, zimbînd cu amărăciune. Să cunosc și eu pe viitoarea soție a tatălui meu... Să cunosc pe viitoarea mea mamă...

Cuvintele ei toate, toate, mă ucideau. Imi recăpătai, totuși, curajul și o măsurai din creștet până în tălpi.

— Ei, și?...

— Sunt încântată, reluă ea. Dar spune-mi, ce ai face dumneata în locul meu?

Ca să nu cad amețită la pămînt, mă prinsei de dunga patului. Se învîrtia doar, camera cu mine... Silabisînd cuvintele și cu buzele tremurînde, bolborosii:

— Domnișoară, eu n'o să fiu mama dumitale, nici-odată!

Cu chiu cu vai, mă trăsei până la o măsuță așezată în dreptul ferestrei, luai un petic de hîrtie și scrisei iubitului meu un ultim „adio“.

— Domnișoară, — isbucni ea acum, îmbrățișându-mă, zimbîndu-mi dragălaș și înfundându-și scrisoarea în sân, — ești un înger! Ai redat scumpei mele mame fericirea... Tot astfel, și mie!

Apoi întinzîndu-mi un plic mare:

— Îți redau și eu scrisorile pe cari le-ai adresat tatălui meu. Și îți doresc multă, multă fericire...

Mă mai înbrățișă odată și... dispăru.

Eu, plecai emoționată spre casă, cu gândul să-mi mai îmbrățișez odată mama și-apoi... Cum mama nu sosise încă, desfăcui plicul și... rămăsei înmărmurită. În el nu erau scrisori, ci parale, multe, multe...

— Ce să-ți mai spun? A doua zi, mi-am pierdut urma... M'am dus departe, departe... Acum, dansez și cânt... Nu mai iubesc decât pungile bărbaților. Imi plătești consumația?..

Ce să fi făcut? O plății. Imi luai apoi repede geamantanul și urmat de ea, ieșii pe peron. Trenul meu tocmai își făcea intrarea în stație.

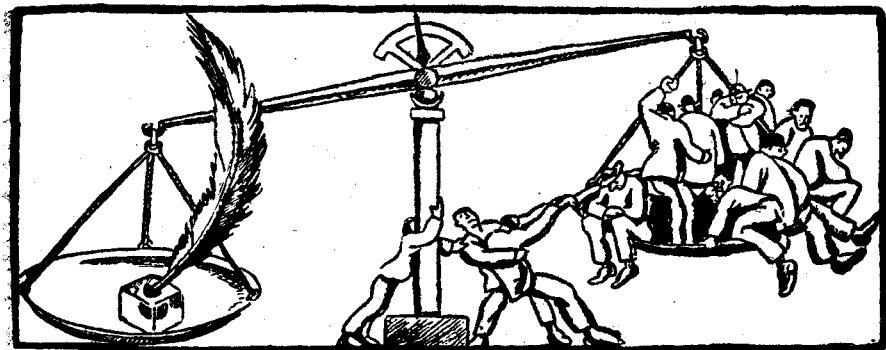
— Ești nefericită? — o mai întrebai strângându-i mâna în clipa despărțirii.

— Nu știu... Am și clipe de fericire, dar, numai când îmi aduc aminte de copila iubitului meu... Adio...

* * *

Mi-a spus adevărul? Ori doar, a fost totul o născocire? Nu știu. Dar, nu pot s'o uit nici-odată. La început, ea a zdrobit credința ce-o aveam în idealismul și sentimentalismul femeii. Gândindu-mă des la ea, cum trecea vremea, aceasă credință a reînviat. Uneori, o idealizez și pe ea, socotind-o ca pe-o jertfă a orânduieilor sociale, — ori, ca pe-un rezultat al educației din zilele noastre. Cine ar ști să spună curatul adevăr?...

SEPTIMIU POPA

Cronica politică

Rămâne; dar cum?

Actuala vacanță politică a fost foarte agitată și continuă să fie fără a surveni extraordinara convocare a Corpurilor Legiuitoare. Neconținutele variațiuni produse în situația tratatelor împrumutului extern au ținut mobilizate toate forțele guvernului și au stârnit mereu valori noi de nădejdi în țară. Chestiunea se pune cu o alternanță supărătoare: „împrumutul se face, cercurile guvernamentale sunt foarte optimiste și deci guvernul se simte de pe acum tare pentru a complecta cu zelul său o întreagă legislație“; sau „împrumutul nu se mai face, membrii cabinetului sunt foarte plouași, iar căderea guvernului e o chestiune de zile, dacă nu de ore“.

Adevărul simplu e că, după datele pe cari le avem până acum la îndemână, nici împrumutul nu s'a făcut, nici guvernul nu s'a conformat prognosticurilor, cari îl treceau la opoziție în zile și oare.

Văzută prin sticla simplă a acestei realități, situația politică a guvernului e destul de limpede: se face sau nu se face împrumutul, guvernul deocamdată rămâne. Explicația acestei situații favorizate e simplă. Guvernul nu poate să abandoneze puterea la cea dintâi greutate, pe care o întâlnește în cale, presupunând că atârână greu în balanță tergiversarea tratatelor pentru realizarea împrumutului. În acelaș timp, admitând că Regența ar vrea să soluționeze criza internă, pe care o ține mereu vie prezența partidului liberal la cârma treburilor publice, este evident că oscilațiile în jurul împrumutului nu pot fi un pretext de a precipita căderea guvernului. Atâta vreme cât guvernul este angajat în discuții, cari nu privesc de loc ființa guvernului, ci înseși interesele și reputația țării, factorul constituțional hotărâtor trebuie să se țină cu înțelepciune și rezervă în expectativă. Din acest punct

de vedere s'ar părea că, cu cât itele tratativelor se încurcă și cu cât deslegarea acestei chestiuni se întârzie, cu atât guvernul își prelungește existența. Așa ar fi la prima vedere. Dar să ne gândim, că moneda aceasta își are reversul ei. Situația internă economică și administrativă se resimte greu de pe urma stării de nesiguranță, în care ne ține de zece luni problema stabilizării monetaie. Intreaga noastră viață economică geme sub apăsarea celei mai crâncene crize, datorită în primul rând faptului că producția nu se poate aventura în necunoscut. Exemplul ni-l oferă starea creată principalei noastre producții, producția agricolă, în urma discuțiilor fără rezultat, cari au avut loc zilele trecute la București, cu reprezentanții băncilor străine. Cirânele românești sunt amenințate să fie obiect de speculă pe piețele străine, așa cum au fost mai dăunăzi valorile noastre; dar, dacă atunci când la bursă se speculau valorile, nu pierdeau decât o categorie restrânsă de capitaliști — și nu pierdeau decât o diferență de curs, — specularea producției noastre agricole va provoca pagube reale milioane de producători agricoli ai țării.

Ori această stare de lucruri, în care soarta grânelor românești e un capitol de primă importanță, poate deveni la un moment dat determinantă și anume atunci când guvernul, angajat în tratativele fără sfârșit ale împrumutului exten, nu va mai avea cu ce face față greutăților aglomerate din țară.

Pe de altă parte, dacă împrumutul se face, s'ar părea că situația guvernului se consolidează. În adevăr, se va zice atunci, guvernul care a făcut împrumutul și care a elaborat planul stabilizării, este singurul indicat să porceadă la aplicarea practică a acestei importante operațiuni financiare. În consecință guvernului dlui Vintilă Brătianu îi surăd toate zeitățile Olimpului.

Se pune încă o întrebare: în ce condiții s'a încheiat împrumutul? Faptul, că realizarea lui se întârzie mereu, ar fi favorabil guvernului numai atunci când am ști că greutățile le ridicăm noi, pentru a obține condiții mai avantajoase. Dar cum, din nefericire, niciun bancher străin nu știm să-l fi văzut cineva umblând după d. Vintilă Brătianu cu căciula în mâini și cum, pe de altă parte, se știe că dl. Vintilă Brătianu s'a lepădat rând pe rând de toate principiile sale de autodeterminism economic pentru a obține, cu orice preț împrumutul, este evident că întârzierea avantajează pe bancherii străini și că noi suntem cei ce trebuie să facem concesionile. Ori, astfel stând lucrurile, oricât de optimiști am fi, cu greu putem presupune, că împrumutul va fi pentru guveru un titlu de mândrie și pentru țară o bună afacere. Când se vor cunoaște condițiunile, pe care d. Vintilă Brătianu, încăpăținându-se să facă împrumutul cu orice preț, le acceptă rând pe rând și când va veni ziua socotelilor la lumina zilei, nu știm dacă partidul liberal va putea să reziste pe poziție.

Totuși, veți zice, guvernul rămâne. Desigur, deocamdată rămâne; dar cum? Cu cât își va lega soarta de o operație, pe care a dovedit îndestul că nu e capabil să o ducă la bun sfârșit, cu atât mai trist va fi finalul tragediei.

Se face mare caz în jurul interpelării deputatului Bergery în Camera franceză. Faptele se cunosc. D. Bergery a anunțat o interpelare în chestia împrumutului românesc, susținând că Franța nu se poate expune să-și aventureze creditul într-o țară unde banul nimărui nu e sigur, unde revoluția amenință să izbucnească în fiecare zi, și unde opoziția nu recunoaște actele încheiate de actualul guvern.

După cum era de așteptat, ziarele partidului liberal au deschis focul împotriva național-tărăniștilor, acuzându-i, firește, de trădare, și învinuindu-i că au pus la cale pe d. Bergery să dea atacul îndreptat împotriva guvernului dela București. (Aceasta probabil fiindcă ei n'au putut deschide Parlamentul lor dela Sindicatul ziaristilor.) Cu alte cuvinte, după „Viitorul” și celelalte gazete liberale, partidul național-tărănist a fost prins încă odată în flagrant-delict de nepatriotism.

La rândul lor, național-tărăniștii se apără cum pot. Ziarele partidului cași ziarele independente și — bine înțeles — democratice, cari au o mare slăbiciune pentru politica dlui Iuliu Maniu, publică pe toate fețele desminșirile dlor Mihai Popovici și V. Madgearu, cari se jură solemn că n'au cunoscut niciodată pe d. Bergery.

„Viitorul” pune neted întrebarea: „În cine vă încredeți mai mult, în d. Bergery, care este ginerele lui Krassin, sau în d. Poincaré, marele patriot și bărbat de stat francez, care a declarat, că d. Bergery a avut întrevederi cu național-tărăniștii, înainte de a deschide chestiunea la Cameră?”

Ziarele național-tărăniste cași ziarele independente, și — firește — democratice, răspund cu declarațiile formale ale celor doi frunțași național-tărăniști și cu mărturia dlui Bergery, că n'a stat de vorbă cu nimenea înainte de incident și a vorbit la Cameră îndemnat de șeful său politic, d. Daladier. Deci, spun aceste ziare, nu numai că guvernul n'are dreptul să acuze ci, dacă n'ar fi orbit de ură nepuțincoasă, ar trebui să vadă în incidentul dela Paris un indiciu că nu numai în țară partidul liberal e odios. Guvernul trebuie să plece și să lase locul partidului național-tărănist, care ar obține împrumutul fără nicio dobândă și fără nicio concesiune, și nimenea n'ar sufla nicio vorbă de protest, nici la Paris, nici la Londra, nici la New-York.

Discuția continuă pe aceste două făgașe deosebite, fără puțință de conciliere și, desigur, ea se va închide într-o bună zi, fără învinși și fără învingători, când părțile vor obosi.

Dar, incidentul nu e lipit de semnificație. Fără a jigni pe d. Poincaré, cum susține „Viitorul”, nu credem că național-tărăniștii au mers la d. Bergery să pună la cale lovitura sau, mai bine, credem pe d. Bergery, când afirmă că n'a cunoscut niciun național-tărănist. Incidentul nu e așa de simplu, cum se discută. D. Bergery poate că n'a vorbit cu niciun național-tărănist, dar afirmă că a fost rugat de d. Daladier să vorbească la Cameră „fiindcă cunoștea chestiunea”. (Vezi Adevărul nr. 13. 673: Interview cu d. Bergery). Deci, un fapt precis e că d. Bergery „cunoștea chestiunea” și o cunoștea în așa

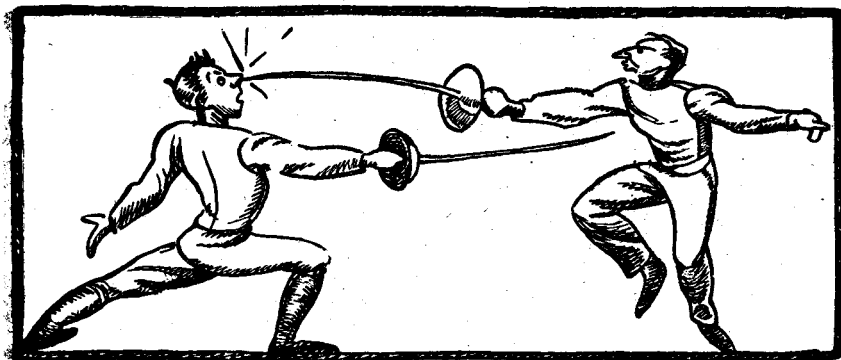
fel încât nici național-tărăniștii nu neagă că e conformă cu felul lor de a prezenta lucrurile din țară. Ceea ce înseamnă, că în fond național-tărăniștii rămân vinovați de a furniza informații denaturate străinătății, de pe urma cărora nu câștigă nici partidul național-tărănist, nici țara. Dimpotrivă.

Făcând aceste constatări, nu înseamnă că dăm dreptate guvernului. O, nu! Mai vinovat decât partidul național-tărănist, care lăsându-se antrenat de pasiuni, a ajuns la excese condamnabile, e vinovat guvernul dlui Vintilă Brătianu, care nu are destulă autoritate să potolească agitațiile potrivnice țării, care vede că prezența lui la cârmă e prilej de neconținute lovituri păgubitoare intereselor noastre superioare și care totuși — patriot cum se laudă — n'are tăria de a se da deoparte, pentru a pune capăt și agitațiunilor și pagubelor. Și aceasta dovedește că partidul liberal a rămas fără busolă de orientare politică.

Partidul național-tărănist își scrie singur istoria trecerii lui prin viața politică a României-întregite. Și neavând cum și-o scrie în acte de guvernământ, înfiripează capitoarele de urâtă amintire consacrate în acțiunea de separatism din 1922, în atitudinea dela serbările încoronării, în sterile dezertări parlamentare, în haotice agitații populare și în desnădejduite apeluri la amestecul străinătății în treburile publice ale unui popor liber. Are însă o scuză, e tânăr, și se poate îndrepta; iar de va pieri nu îngroapă nimic de preț.

Partidul liberal însă, fiind un partid de guvernământ, e pus prea adeseori în situația de a reprezenta, ca valoare politică organizată și cu trecut, însăși țara, și săvârșește conștient o crimă făcând după sine destinele unui neam întreg.

D. I. CUCU

GAZETA RIMATĂ

Situația politică

— Ecouri de două silabe —

BCU Cluj - Central Library Cluj

Ca să mai scap de Capitală,
De atmosfera-i tropicală,
De supărările-i mărunte,
Ca Moise m'am retras pe munte.
Privesc aici cum paște boul
Și stau de vorbă cu ecoul:
— „Cine-mi întoarce iar cuvântul?“
Ecoul îmi răspunde: — „Vântul!“

Citeam, până mai ieri, cu sete,
Pe zi, vreo treizeci de gazete.
Credeam orbește orice știre, —
Până la prima desmințire.
Dar astăzi consultai Carpații:
— „Cum strânge, Grauer, informații,
„Că ce-a scris Miercuri, Joi desminte?“
Ecoul îmi răspunde: — „Minte!“

Ținându-mi calea cu sfială,
Aseară-o vulpe liberală
M'a întrebat, foarte umilă:
— „Se duce=amicul meu Vintilă?“
Strigai, în tainica tăcere:

— „Va mai rămâne la putere
Guvernu=acesta cumsecade?“
Ecoul îmi răspunse: — „Cade!“

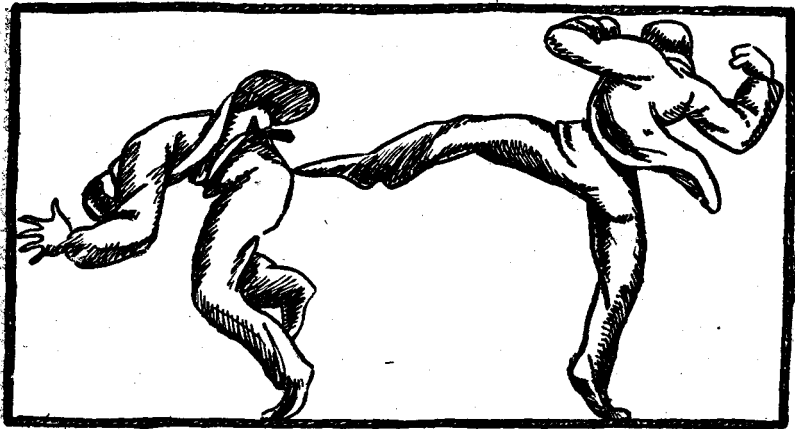
Spun drept, răspunsul mă surprinse,
(In umbră vulpea se prelinse).
Căci mă gândeam cu 'ngrijorare
La leu și la stabilizare.

— „Nu-mi arde, domnul meu, de glume!
„Mai crede cineva pe lume
„Că se încheie împrumutul?“
Ecoul îmi răspunse: — „Mutul!“

Ne pregătim de funeralii,
Se duc pe copcă liberalii,
Dar iar mă 'ntreb: cine-o să poată
Din șanț căruța să ni-o scoată?
— „Ce=ai zice, oare, de Ghiulucă?
„N'ar fi el bun să ne conducă,
„Cu gesturile lui domoale?
Ecoul îmi răspunse: — „Moale!“

MATACHE DIALOG
— alegător in culoarea de Verde —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I N S E M N Ă R I

Arma prostului. — Din vreme în vreme, la intervale mai lungi sau mai scurte, după cum lucrează imaginația unor bieți profesioniști ai urei, apar în ziarele național-țărăniște și în altele cari nu sunt nici țărăniște, nici naționale, căci n'au de unde fi, diferite știri pe socoteala dlui Octavian Goga, însoțite, firește, de pestrițe sau pistruiate izbucniri de gălăgioasă indignare. Am aflat astfel, rând pe rând, cum mănâncă d. Octavian Goga, cum doarme, câți nasturi poartă la haină, de câteori își face casă și de câteori stă cu chirie, ce venituri are și mai, ales de unde le are, etc... Lista ar fi mare și ni-ar cere o considerabilă pierdere de timp pentru a ni-o împropăta cercetând colecțiile zeloaselor foi.

Mai zilele trecute, un ziar al partidului național-țărănist, care pretinde că reprezintă „durerile și aspirațiile Ardealului” și vrea să-și ridice casă cu acest subred capital, anunță foarte serios, că d.

Octavian Goga tratează cu epitropia giamei din Ada-Kaleh cumpărarea unui covor, pe care oferă 6 milioane, iar turcii se tocmeșc la 10 milioane.

Nu știm de unde își culege ziarul în chestiune aceste fapte, pe cari le atribue dlui Octavian Goga. Știm însă că d. Goga a fost până deunăzi la Karlsbad și nu ne putem închipui cum a putut dsa trata din reputata stațiune, balneară cehoslovacă cu turcii de la moscheia din Ada-Kaleh. Nu știm, e o vorbă. Pentru că ne dăm seama ce rost pot să aibă aceste invențiuni noi, cari prilejuiesc la intervale destul de dese reeditarea unor calomnii mai vechi.

Dar intenția noastră nu e să intrăm în discuție — și nici nu suntem autorizați să o facem — cu niște oameni, pe lângă cari am trecut și până acum cu desgust. Ce-ar zice ei, oare, dacă urmărind aceleași scopuri, am da deo parte perdeaua după care se pitește viața particulară a dlui Iuliu Maniu și

am întreba: din ce trăiește, cheltuiește și face politică d. Maniu? Și aceasta nu de-acum, de la unire, ci de când d. Maniu e major. Când a câștigat dsa ceva muncind și la cât se totalizează suma? Să nu ni se vorbească de faimoasele mine de la Offenbaia, căci de-acolo nu trăiesc nici muncitorii, cari o lucrează. Sau poate a luat d. Maniu vre-un premiu național și noi nu știm, a scris o piesă și-i aduce tan-tieme de la New-York, a tipărit la Paris ceva?

Nu o vom face, însă, pentrucă ne repugnă să utilizăm asemenea arme. Contra. ereziilor dlui Maniu am avut totdeauna cu ce să luptăm. Rămână proștii cu ceea ce pot să ridice contra dlui Octavian Goga, care e mai sus de cât poate să împoaște mărunta ver-mină a urei.

D. Vintilă Brătianu și puterea. — Nu mai încape nicio îndoială, d. Vintilă Brătianu e un martir. Așa reiese, cel puțin, din cele mai proaspete mărturisiri ale sale. Iată-le: — „*Ahtiat de putere nu sunt, n'am fost. Dar am în vedere interesele țării. Pe acestea trebuie să le împlinesc!*” D. Vintilă Brătianu, fire contemplativă, modestă și pașnică, n'are pasiunea guvernării, nu e ros de ambiția măririlor, nu suferă de pafima înaltelor dregătorii. Ci suie Calvarul tratativelor pentru împrumut, cu crucea grea a răspunderilor în spinare, convins că se poartă ca un mu-cenic al propriilor sale îndatoriri.

O, dacă n'ar fi stăpănit de acest spirit de jerfă, (atât de rău înțeles de contribuabilii României) ce viață fihnită ar duce Vistiernicul nostru! S'ar așeza undeva la țară, să fie nici la deal, nici la șes, ar cultiva vița de vie ameliorând și mai mult excelența calitate a vinu-rilor Brătianu, s'ar sprijini, ca Cincinat, de coarnele plugului, ar studia viața al-binelor, sau, poate ar face versuri în

genul poetului Ion Pillat: — „*Acolo, unde'n Argeș se varsă Râul Doamnei!*” Șeful partidului liberal ar fi un cetățean liniștit, n'ar mai ținea discursuri la Ca-meră, și-ar plăti regulat impozitele și, seara la lumina lămpii, și-ar scrie me-moriile cu plaivazul. Departe de fră-mântarea vulgară a politicei, disprețuind vanitatea deșartă a onorurilor, sculit de obligația protocolară a fracului cu de-corații, în halat și în papuci, actualul președinte al Consiliului ar face o ex-celență figură de pensionar al puterei...

Dar nu se poate! D. Vintilă Bră-tianu trăiește în ciuda tuturor predispo-zițiilor sale spre solitudine. Trebuie să reziste bărbătește în fruntea băncii mi-nisteriale, ca generalul Bonaparte în lupta dela Arcole; trebuie să trateze cu d. Ch. Rist amănuntele stabilizării; tre-buie să primească sfaturile d-lui Tan-cred Constantinescu; trebuie să zăbo-vească, pe căldura asta, în Capitală; trebuie să controleze întrebuintărea fon-durilor secrete... Ce corvadă, ce de griji, ce plictiseală!..

Are să fie foarte surprins într'o zi, d. Vintilă Brătianu, când va afla, că toată truda sa a fost zadarnică. Când va vedea, că se putea prea bine și fără sacrificiul dumisale. Când se va con-vinge, că s'a crucificat pentru o eroare. Și, poate, nici nu-i va veni să creadă, că în clipa când se socotea mai indis-pensabil țării sale, tocmai atunci incurca mai rău lucrurile. Tragică nepotrivire! E destinul tuturor celor, cari sunt con-vinși că au o înaltă misiune de împli-nit, — și când colo adevărata lor mi-siune ar fi să se dea frumușel la o parte. Mediocritatea devine primejdiaasă din momentul când își părăsește culcușul.

Amănunte inutile. — O foarte a-priinsă discuție, cam nepotrivită în acest sezon de călduri caniculare, s'a încins între gazetele guvernamentale și presa de pe strada Sărindar, favorabilă, ca

de obicei, partidului național-tărănist, în jurul recentei interpelări a dlui Bergery, deputat radical în Camera franceză. Faptul e cunoscut. D. Bergery a interpellat pe d. Poincaré cu privire la împrumutul, pe care Franța s'a arătat dispusă să-l acorde României, atrăgându-i atenția, că în această țară există un partid politic, partidul național-tărănist, care tăgăduiește actualului guvern liberal dreptul de a încheia aranjamente financiare în străinătate. Deci, dacă partidul național-tărănist ar veni la putere și n'ar mai recunoaște împrumutul contractat, Franța ar pierde câteva miliarde, repetându-se gestul guvernului bolșevic din Moscova, care refuză să plătească datoriile Rusiei țariste. D. Poincaré a răspuns așa cum era firesc să răspundă, dând toate asigurările, că interesele Franței vor fi păzite cu grijă.

Incidentul s'a închis, la Paris, odată cu sesiunea Camerei franceze. La București, în plină vacanță politică, subiectul pare ineputabil. Național-tărăniștii au fost acuzați, că l-au determinat pe d. Bergery să facă interpelarea cu pricina, pentru a crea o atmosferă defavorabilă în jurul împrumutului, pe care-l tratează guvernul liberal. Învinuirile adresate național-tărăniștilor se întemeiază pe o replică a dlui Poincaré, care, declarând că știe motivele interpelării dlui Bergery, a precizat: — „Am cunoscut aceste motive, când mi-ați spus chiar mie, că membri ai partidului național-tărănist v'au cerut să interveniți”. Dar, d. Bergery neagă această indiscreție a sa. Deputatul radical tăgăduiește, că interpelarea i-a fost sugerată de vreun fruntaș al opoziției din România, adăugând, cam evasiv, că a avut la îndemână alte surse de informații asupra situației politice dela București.

Neînțelegerea în amănuntele ei nu ne pasionează. E indiferent, dacă vreun emisar al partidului național-tărănist l-a vizitat sau nu pe d. Bergery. (În pa-

ranteză fie spus, mărturia dlui Poincaré e destul de serioasă). Toți oamenii politici francezi, prin urmare și d. Bergery, au primit broșura franțuzească a dlui Virgil Madgearu, al cărei conținut, la drept vorbind, a putut să fie tot atât de îngrijitoare ca și o conversație între patru ochi. Prea puțin importă, dacă te-ai apucat să defăimezi pe cineva prin scris, sau prin viu grai. Se poate ca d. Bergery să fi înregistrat, pur și simplu, acțiunea partidului național-tărănist împotriva împrumutului, să fi observat, că guvernul român are de înfruntat dificultăți importante la el acasă, și, ca un bun francez, să fi tras clopoțelul de alarmă... Intrucât situația ar fi schimbată?

Virtuțile idolului. — Oficiosul clujan al partidului național-tărănist reproduce „un savuros articol” (sic) în care un publicist bucureștean interpretează pe d. Maniu. Se știe că șeful național-tărăniștilor este idolul democrației române și în această ipostază i se dedică variate imnuri de preamărire. Să vedem, deci, ce virtuți găsește d. Al. Kirijescu la d. Maniu:

Nu urăște pe nimeni, dar nu iartă celor ce au ținut „în sclavie așa de cumplită sufletul poporului românesc”. După opt ani de sforțări a trezit conștiința adormită: dovadă adunările dela București și Alba Iulia. Ca să cunoască țara a fost *incognito* la Călărași, Câmpulung, Pitești, Râmnicul-Vâlcei. La Galați s'a amestecat cu mulțimea din port, s'a „întreținut cu marele exportator și cu umilul hamal și a vorbit cu negustorii”. A fost apoi la Oituz, a înțeles cum s'a acoperit cu glorie vechiul Regat și apoi „căpitanul (?) de infanterie Iuliu Maniu” și a amintit de suferințele îndurate pe Piave, (?) și cum l'a refuzat pe Tisza, care voia să-l scoată de pe front, (?) cu condiția de a recunoaște integritatea monarhiei. (?) De-

mocrat, d. Maniu, a fost și în Cișmigiu, unde „s'a amestecat cu servitorii“, — mai ales, ar zice unele guri rele, — fiindcă, pentru d. sa „și un servitor este un element social respectabil“.

Acestea sunt, în rezumat strict conform textului, virtuțile pe cari le cântă diaconul Al. Kirijescu idolului. Articolul e în adevăr „savuros“. Alții oameni politici se mândresc cu nimicuri, vor să rezolve marile probleme de stat răscolind idei, căutând să prindă subtilul fir de eternă continuitate a vieții, alergând după himere. Despre ei se poate vorbi în număr de autori consultați și volume scrise, în categorii de fapte săvârșite și de opere ridicate din nimicul indiferenței. Ce fleacuri, ce vechituri, ce inutilă pierdere de vreme! D. Maniu, democrat și practic, a rezolvat problema marelui conducător de destine omenoși ingenios și simplu: o raită la Calarași, un popas la Galați, un pelerinaj pios și plin de nobile amintiri la Oituz și restul... cu servitorimea (de ambe sexe) de pe aleele de trandafiri ale Cișmigiuului.

„Savuros“, nu-i așa? Dar, ne întrebăm, oare d. Al. Kirijescu n'a vrut să-și bată joc de șeful partidului național țărănist? Cu un „regățean“, și, — având în vedere rădăcina numelui său, — încă „fanariot“, lucrul e cu puțință. Căci prea e simplu și prea e „savuros“ articolul.

Gazete minoritare. — Revista *Minorité Hongroise*, apărută de curând, conține un articol semnat de d. Fr. László, care vrea să demonstreze, că populația maghiară din Ardeal plătește impozite mai mari decât locuitorii din restul țării, adăugând că această deosebire nu e întâmplătoare. D. Fr. László se ocupă în special de cele trei județe secuiești: Ciuc, Odorhei și Trei-Scaune, brodând pe tema următoare: — „După ce prin expropriere s'a pauperizat radi-

cal și în aceste trei județe clasa proprietarilor maghiari, clasa industrișilor și comercianților e lovită din partea statului cu impozite atât de grele, încât industria și comerțul acestor trei județe înfloritoare au fost complect anemiate“. Autorul articolului din *Minorité Hongroise*, reluând, în cecece privește aplicarea reformei agrare în România, teza susținută de opțiunii unguri la Geneva, lărgeste terenul acuzațiilor sale, pretinzând, că statul român urmărește, prin aplicarea unui tratament inegal, nu numai îmbucătățirea mării proprietăți maghiare, dar și ruina comerțului și industriei din regiunile locuite de maghiari în Ardeal. Intr'o parte a lovit cu expropriere, în partea cealaltă lovește cu impozitele.

În sprijinul afirmațiilor sale, d. Fr. László produce o mare cantitate de cifre, — a căror exactitate rămâne să fie controlată — ca să arate cum au crescut impunerile în cele trei județe secuiești. La rândul nostru, am putea să dovedim tot atât de bine, — cu cifre și mai autentice, — în ce măsură sunt lovite de impozit întreprinderile românești, arătând cazuri concrete, când întreprinderile minoritare au fost favorizate față de cele dintâi. Dar nu aceasta e scopul rândurilor de față. Alțeva voim să subliniem. Articolul apărut în *Minorité Hongroise*, a fost tradus cu fidelitate și reproduș în întregime în *Adevărul*, care s'a grăbit să pună la dispoziția pledoariei minoritare spațiul larg a trei coloane, dar n'a găsit cu cale să adauge câteva rânduri, în cari să riposteze. Această însemnează, că gazeta d. lui Kalman Blumenfeld, minoritarul din Târgul-Cucului, se identifică fără nicio rezervă cu articolul d. lui Fr. László, minoritarul din secuime...

Potrivirea de interese nu ne miră. (Deși, suntem convingși, că pe întreprinzătorul norocos, care e d. Kalman Blumenfeld, nu-l plictisesc prea mult per-

ceptorii!) Oriunde se formulează o acu-zare împotriva României; oriunde se ridică o plângere excesivă din partea minorităților; oriunde se pregătește o campanie de defăimare a națiunii românești, presa din Sărindar trage cu urechia. Mărălia, care ar putea să treacă neobservată, o prinde în *haut-parleur*-ul său, și o amplifică. Articolul, care ar putea să rămână neînregistrat, îl traduce, îl etalează la loc vizibil, și-l multiplică. Invinuirea, care ar putea fi suspectată de pornire antiromânească, e înfățișată meșteșugit ca o protestare a democrației românești.

O, democrația românească a confrărilor noștri Honigman, Grauer, Blumenfeld și Brănișteanu! Să nu vă amăgiți, și să nu vă lăsați înșelați. *Keleti Újság, Adevărul, Uj Kelet, Lupta, Minorité Hongroise, Dimineața*, sunt, toate deopotrivă, gazete minoritare. Deosebirea e, că unele sunt scrise (mai mult sau mai puțin) în românește. Dar tocmai din acest motiv, ele ni se par mai primejdioase, prin confuzia, pe care reușesc s'o stabilească, adesea, dincolo de hotare. Căci d. Fr. László iscălește, cinstit, cu numele său de-acasă. Pe când p. Kalman Blumenfeld zice că-l cheamă Traian Vlad!

Reforma învățământului. — În ultimul număr al *Revistei de Filosofie*, d. C. Rădulescu-Motru rețipărește observațiile sale cu privire la noua lege a învățământului secundar, votată fără discuție în ultima sesiune a Parlamentului liberal. D. C. Rădulescu-Motru privește problema școlară subț îndoitul ei aspect social și filosofic. Il interesează organizarea didactică a învățământului, dar se preocupă, mai ales, de elementele, pe cari învățământul însuși e în stare să le ofere societății. Școala nu poate să rămână în afară de raza exigențelor naționale; ea trebuie să țină seamă de

temperamentul rasei și de necesitățile de viață ale statului. Examinând legea învățământului secundar prin prisma acestei concepții, d. C. Rădulescu-Motru subliniază defectele liceului teoretic, menit să înmulțească numărul proleteriaturii noastre intelectual, în veșnică vânatoare după slujbe. Statistica arată limpede, că abia un sfert (câteodată și mai puțin) din numărul elevilor înscriși în clasa I secundară ajung să termine liceul și, trecând la Universitate, reușesc să-și formeze o carieră. Ceilalți se pierd pe drum. Ce se alege din ei? Pe cei mai mulți îi înghite politica de partid, transformându-i în agenți electorali. Alții ajung mici funcționari pe la diferite instituții publice, expuși pericolelor legate de fiecărui schimbare a guvernului, în neconținută luptă cu greutățile vieții, ratați expuși mizeriei, clienți siguri ai celor mai turburătoare doctrine. O parte din ei ar fi putut lua drumul învățământului profesional. Dar n'o fac, fiindcă își inchiupie, că o asemenea schimbare de destinație ar echivala cu o degradare. Afară de aceasta, d. C. Rădulescu-Motru dorește organizarea separată a învățământului profesional și al celui teoretic, fiind convins, că problema va fi pe deplin rezolvată, atunci când numărul liceelor va scădea, adunând subț acoperământul lor numai elita copiilor noștri, și când vom avea, în schimb, excelente școlae practice, răspândite pe toată suprafața țării, unde se va pregăti, în cele mai fericite condiții, viitoarea mică burghezie românească. Iată un subiect, care merită o lungă discuție. Din păcate, discuțiile în jurul unei legi sunt mai puțin folositoare după votarea ei decât înainte de acest eveniment. Să nădăjduim, că nu se va întâmpla la fel cu legea învățământului profesional, cu ajutorul căreia multe din erorile săvârșite, s'ar mai putea îndrepta.